

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

แนวคิดเรื่องความเป็นจริงในงานจิตรกรรมฝาผนัง
สมัยรัตนโกสินทร์

ผู้เขียน

นายสุรชัย จงจิตงาม

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อ.ดร. ประมวล เพ็งจันทร์
รศ. สมเกียรติ ตั้งนโม
ผ.ศ. จารุณี วงศ์ละคร

ประธานกรรมการ
กรรมการ
กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องแนวคิดเรื่องความเป็นจริงในงานจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์เป็นการศึกษาวิจัยแนวคิดในเรื่อง “ความเป็นจริง” ในงานจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และความเปลี่ยนแปลงของแนวคิดในเรื่องความเป็นจริงจากแบบโบราณมาสู่แบบสมัยใหม่

ผลการศึกษาพบว่าจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีแนวคิดเรื่องความเป็นจริงบนรากฐานแนวคิดความเป็นจริงเชิงมโนคติของพุทธปรัชญา อันเป็นการหยั่งรู้ความเป็นจริงได้เฉพาะตน จึงจัดได้ว่าเป็นการรู้ความเป็นจริงเชิงจิตวิสัย ที่ไม่สามารถแยกออกจากมนุษย์ในฐานะผู้รู้ความเป็นจริงได้คือสามารถหยั่งรู้ไตรลักษณ์ ปฏิจสมุปบาท และอริยสัจ 4 ได้ในจิตตน โดยมีพระนิพพานเป็นเป้าหมายสูงสุดทั้งมีความสำคัญในฐานะเป็นสิ่งที่กำหนดเนื้อหา และรูปแบบในงานจิตรกรรมอันได้แก่ ทศชาติชาดก และพุทธประวัติในฐานะเป็นวิถีที่นำไปสู่เป้าหมายสูงสุด โดยขณะที่ยังไม่ถึงเป้าหมายสูงสุดก็ควรจุติในสุคติภูมิ รูปรูปร่างของชีวิตหรือสัตว์โลกที่ปรากฏในจิตรกรรมก็มีรูปรูปร่างที่มีที่มาจากกรรม และระดับของจิต โดยมีทัศนะว่ารูปรูปร่างของสัตว์โลก และภพภูมิในจักรวาลอันได้แก่ สวรรค์ นรก เทวดา พรหม และมาร นั้นมีอยู่จริงอย่างเป็นภววิสัย ซึ่งแสดงออกชัดเจนในภาพจักรวาลแบบไตรภูมิ และความเป็นจริงเชิงภววิสัยเช่นนั้นก็มีรากฐานที่ไม่สามารถแยกออกจากความเป็นจริงเชิงจิตวิสัย คือภพภูมิ และรูปรูปร่างของสัตว์โลกเหล่านั้นล้วนสัมพันธ์กับระดับจิตของสัตว์โลก

การยอมรับแนวคิดความเป็นจริงเชิงประจักษ์แบบวิทยาศาสตร์บนรากฐานปรัชญาสสารนิยมของตะวันตก อันเป็นผลมาจากการเปิดประเทศตามเงื่อนไขทางการเมือง และสังคม

ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในด้านต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับได้ตามแนวคิดแบบตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา ทำให้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดเรื่องความเป็นจริงที่ปรากฏในจิตรกรรม โดยเฉพาะความเป็นจริงเชิงภววิสัยในระดับเหนือปรากฏการณ์ อันได้แก่ คติจักรวาลแบบไตรภูมิ และทศชาติชาดก ซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ความมีอยู่จริงได้โดยกรอบแนวคิดแบบประจักษ์นิยม ดังนั้นเรื่องเหล่านั้นจึงถูกลดความสำคัญลง ขณะที่ความเป็นจริงเชิงประจักษ์ในระดับปรากฏการณ์ เช่น เรื่องราวจากประวัติศาสตร์พงศาวดาร และประเพณีทางพุทธศาสนา ได้ถูกเน้นความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับฉากประกอบในจิตรกรรมที่ถูกเขียนขึ้นให้ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงในระดับปรากฏการณ์ รวมทั้งแนวคิดเรื่องกรรมและจิตที่สัมพันธ์กับตัวภาพหรือตัวละครได้เสื่อมคลายลง ทำให้ความเป็นจริงเชิงภววิสัยที่ปรากฏในจิตรกรรมเช่นนี้ได้ถูกแยกออกจากความเป็นจริงเชิงจิตวิสัย โดยแนวคิดเช่นนี้ปรากฏอย่างเด่นชัดที่สุดในจิตรกรรมฝาผนังของวัดในกลุ่มธรรมยุติกนิกาย และทำให้ความเป็นจริงที่เคยมีศูนย์กลางอยู่ที่มนุษย์ ย้ายศูนย์กลางไปให้ความสำคัญต่อความเป็นจริงที่ดำรงอยู่นอกตัวของมนุษย์ ผลแห่งการปรับเปลี่ยนเช่นนี้ทำให้แนวคิดเรื่องความจริง ความดี และความงาม ได้ถูกแยกออกจากกันจึงทำให้การรู้ความเป็นจริงไม่เกี่ยวกับความดี และความงาม ดังที่เคยเป็นมาในอดีต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

Thisis Title The Concept of Reality as Portrayed in Thai Mural of the Rattanakosin Period

Author Mr. Surachai Jongjitngam

Degree Master of Arts (Philosophy)

Thesis Advisory Committee Lect.Dr. Pramaun Pengchan Chairperson
Assoc.Prof. Somkiat Tangnamo Member
Asst.Prof. Jarunee Wonglakorn Member

ABSTRACT

The thesis titled “the Concept of Reality as Portrayed in Thai Mural Paintings of the Rattanakosin Period” aims at analyzing the concept of “reality” in Thai mural paintings of early Rattanakosin Period as well as conceptual change of reality from ancient times to modern times.

The result of this research shows that the concept of reality based on conceptual reality according to Buddhist philosophy was included in mural paintings of early Rattanakosin Period. Reality could be individually divined; therefore, it was regarded as subjective reality which was not able to be separated from knowers who individually conceive reality – Tilakkhana (the three characteristics), Paticcasamuppada (the dependent origination), Ariyasacca (four noble truth) and Nibbana (the extinction of the fires of greed) as the ultimate goal. Furthermore, it played an important role to determine the content of the mural paintings, for instance Dasa Jatakas (the ten longest birth stories of Buddha) and Buddhapavatti (the life of the Buddha) as an access to the ultimate goal. When the ultimate goal is not achieved, subject should be born in Sugati Bhumi (blissful states of existence). In addition, physical appearances of creatures appearing in the mural paintings were determined by Kamma (a volitional action) and mental levels. According to this attitude, physical appearances of creatures and places in the universe, such as heaven, underworld, Devata (a celestial or heavenly being), Brahma (a divine being of the form sphere) and Mara (the evil one) existed objectively and could be obviously shown in the universal picture of Tebhumi (the three spheres). Besides, the objective reality is

not able to be separated from the subjective reality – places and physical appearances of creatures were related to mental levels of creatures.

Acceptance of the reality concept in term of scientific empiricism based on the western philosophy of materialism due to opening the country according to political and social conditions led to many aspects of conceptual changes in order to be accepted by westerners, especially from the late reign of King Rama III so far. Furthermore, it led to conceptual change of reality as portrayed in the mural, especially the objective reality beyond physical world that could not be proved that it's existence according to the conceptual frame of empiricism, for example universal concept of Tebhumi and Jataka of the ten perfections of the Buddha before attaining enlightenment was less important. Empirical reality in phenomenal level, such as stories from chronicles and Buddhist traditions was emphasized in accordance with the backgrounds portrayed in the mural that was similar to the fact in physical world level. Furthermore, the concept of Kamma and mind related to the pictures and characters declined. Thus, the objective reality found in the mural paintings was separated from the subjective reality. This concept could be found the most obviously in the mural paintings of Thammayut temples and led the reality that used to be centralized in human being to move the center focusing on the reality existing outside human being. The result of these changes led to the conceptual separation of reality, virtue and beauty; therefore reality was not related to virtue and beauty as it used to be in previous time.